
This is the **published version** of the master thesis:

Verissimo Franco, Natacha; Grieria Llonch, Eudald, dir. Repensar la ciutat : solucions disruptives per a millorar l'entorn urbà. 2023. (Postgrau en Economia Social i Solidària: Desenvolupament Local, Cooperativisme i Transformació Social)

This version is available at <https://ddd.uab.cat/record/287264>

under the terms of the license

**Universitat Autònoma
de Barcelona**

POSTGRAU EN ECONOMIA SOCIAL I SOLIDÀRIA

TREBALL FINAL

**Repensar la ciutat: solucions disruptives
per a millorar l'entorn urbà**

Natacha Verissimo

Curs acadèmic

2022/2023

Data de presentació de la memòria

07/2023

Tutor del treball

Eudald Griera Llonch

Resum executiu:

En aquest treball, s'analitzaran les idees de teòrics com David Harvey i Henri Lefebvre, passant per autors com Ivan Miró i Eudald Griera, entre d'altres, per a comprendre les problemàtiques i conflictes que genera el model de ciutat actual. S'explorarà també la relació entre l'Economia Social i Solidària i l'espai públic, investigant com els principis i valors de l'Economia Social i Solidària poden contribuir a la millora de la dinamització de les places i la cohesió de la comunitat local. També s'analitzarà la relació entre l'urbanisme tàctic i aquests enfocaments, destacant el seu potencial per a promoure la participació ciutadana, la dinamització de l'espai públic i la cohesió comunitària.

Finalment, a través d'una intervenció a la Plaça Ricard Simó, al centre de Sabadell, a mode d'experiment, es pretén demostrar l'eficiència de certes propostes de millora, recopilant dades i evidències que recolzin l'anàlisi i les conclusions. En definitiva, el present treball busca contribuir al debat sobre la democratització de l'economia i l'espai públic, proposant solucions concretes i realitzant una intervenció pràctica que tingui un impacte positiu en la comunitat local.

In this dissertation, the ideas of theorists such as David Harvey and Henri Lefebvre, as well as authors such as Ivan Miró and Eudald Griera, among others, will be analyzed in order to understand the problems and conflicts generated by the current city model. The relationship between the Social and Solidarity Economy and public space will also be explored, investigating how the principles and values of the Social Economy can contribute to the improvement of the dynamization of squares and the cohesion of the local community. The relationship between tactical urbanism and these approaches will also be analyzed, highlighting their potential to promote citizen participation, the dynamization of public space and community cohesion.

Finally, through a practical experiment in Ricard Simó Square, located in the centre of Sabadell, I intend to demonstrate the efficiency of certain improvement proposals, as well as collecting information and evidence to support my analysis and conclusions. In short, this dissertation seeks to contribute to the debate on the democratization of the economy and public space, proposing concrete solutions and making a practical intervention may have a positive impact on the local community.

Índex

1. Introducció	3
1.1. Context i justificació de l'estudi	3
1.2. Plantejament del problema	4
1.3. Objectius de la recerca	4
1.4. Metodologia utilitzada	5
2. Aproximació teòrica	6
2.1. Capitalisme i conflictes territorials: Crítica al model de ciutat moderna	6
2.2. Urbanisme i dret a la ciutat com a resposta al conflicte	7
2.3. Economia Social i Solidària i transició ecosocial	8
2.4. Transformació urbana , gènere i participació	9
2.5. Conceptes clau	11
3. Urbanisme tàctic i dret a la ciutat	12
3.1. Definició i concepte d'urbanisme tàctic	12
3.2. Urbanisme punk com a eina de manifestació social	12
4. Intervenció urbana. De la teoria a la pràctica.	14
4.1. Entrevistes. Arnau Boix i Aïda Gómez	14
4.2. Tria i breu descripció de l'espai a intervenir	17
4.2.1. Anàlisi i detecció d'aspectes positius i problemàtiques de la plaça	18
4.3. Objectiu de l'intervenció urbana	19
4.4. Propostes de millora	19
4.5. Planificació i implementació de la intervenció	22
4.5.1. Model d'intervenció i els seus beneficis	22
4.5.2. Tècnica utilitzada	23
4.5.3. Resultats esperats	24
4.5.4. Planificació	25
4.5.5. L'intervenció	27
4.6. Recopilació de dades i evidències	28
5. Conclusions	30
6. Referències bibliogràfiques	31

1. Introducció

1.1. Context i justificació de l'estudi

La motivació de la meua recerca es centra en la necessitat de comprendre les problemàtiques i els conflictes generats pel model de ciutat actual basat en els interessos econòmics capitalistes, així com en la voluntat d'explorar possibles solucions des de la base que contribueixin a millorar la qualitat de vida de les ciutadanes a través de la dinamització de les places i espais comuns a les ciutats i la cohesió de la comunitat local.

Els valors i principis en què es basa l'Economia Social i Solidària com l'equitat, la participació ciutadana i la sostenibilitat, es presenten com una oportunitat per a configurar les ciutats, contribuint a la dinamització de les places i la cohesió de la comunitat local. Aquesta associació de l'Economia Social i Solidària i l'espai públic és rellevant i necessària per a impulsar un model de ciutat més inclusiu i participatiu.

Amb la voluntat de proposar solucions i estratègies que permetin evidenciar i revertir els conflictes provocats pel capitalisme a nivell de ciutat i espai públic, la meua investigació també té com objectiu la cerca d'eines artístiques i urbanístiques que permetin modificar i millorar l'espai urbà amb la idea de promoure la participació ciutadana, dinamitzar i reactivar espais infrautilitzats, democratitzar espais privatitzats i fomentar la cohesió comunitària.

Com a dissenyadora d'interiors i gràfica, aquest treball em proporciona una oportunitat única per posar en pràctica propostes de millora en l'espai públic a través de l'expressió artística i espacial recopilant dades i identificant evidències per demostrar que les solucions proposades poden tenir un impacte real i positiu en la comunitat local.

Així doncs, la meua recerca passa per la necessitat d'abordar les problemàtiques urbanes actuals, explorar la relació entre l'Economia Social i l'espai públic i ressaltar el potencial d'eines urbanístiques i creatives per proposar solucions concretes a través d'una intervenció pràctica. Contribuint així al debat sobre la democratització de l'economia i l'espai públic, aportant solucions concretes i generant un impacte positiu en la comunitat local.

1.2. Plantejament del problema

El model de ciutat actual configurat per un sistema econòmic destructiu com el capitalisme ha estat objecte de crítica i anàlisi per part de destacats teòrics urbans, assenyalant les limitacions i conseqüències negatives per a la ciutadania. En particular, les contribucions de David Harvey i Henri Lefebvre han estat fonamentals per a comprendre els desafiaments que enfrontem en relació amb la configuració de l'espai públic i la vida comunitària a les ciutats contemporànies.

La lògica del capitalisme neoliberal ha portat a la privatització dels espais públics, la segregació socioespacial i l'exclusió d'uns certs grups de la societat. Aquest model de ciutat enfocat en el lucre i l'especulació immobiliària ha generat desigualtats profundes i ha debilitat el teixit social de les comunitats urbanes. (Harvey, 2013)

L'espai urbà no ha de ser tractat com una mera mercaderia, sinó com un bé comú que ha de ser accessible i utilitzat per totes les persones. El dret a la ciutat implica el dret de la ciutadania a participar en la producció i transformació de l'espai urbà, així com a gaudir dels beneficis socials, culturals i econòmics que aquest ofereix.

En definitiva és necessari un canvi imminent de model de ciutat on la qualitat de vida de totes les persones sigui l'objectiu i prioritat creant espais col·lectius i comunitaris saludables. Aquest canvi de model ha de proporcionar el dret a les persones que habiten la ciutat a transformar-la i reinventar-la segons les seves aspiracions i necessitats

1.3. Objectius de la recerca

L'objectiu principal del present treball i de la meua investigació es centra en conscienciar, fomentar la reflexió i activar el pensament crític en la ciutadania sobre la importància i pertinença de l'espai públic com un bé comú i domini públic.

Amb aquest objectiu es busca generar consciència i promoure la reflexió en la ciutadania sobre la rellevància de l'espai públic com un recurs compartit i de propietat col·lectiva. També té com a objectiu estimular el pensament crític en relació amb l'ús, gestió i disseny de l'espai públic, convidant a la ciutadania a qüestionar les dinàmiques actuals i a considerar alternatives més participatives, inclusives i sostenibles.

1.4. Metodologia utilitzada

Anàlisi teòrica

Investigar i analitzar críticament el model de ciutat moderna en termes d'exclusió, desigualtat i limitacions en la participació ciutadana en la configuració i ús de l'espai públic.

Entrevistes

Entendre més a fons les possibilitats d'actuació i millora de l'espai públic a través d'entrevistes semiestructurades amb persones tècniques especialitzades en el disseny i millora de l'espai públic a través d'intervencions urbanes.

Intervenció a l'espai públic

Dissenyar i dur a terme una intervenció d'urbanisme punk en un espai públic específic, utilitzant estratègies creatives i subversives per a qüestionar i desafiar les normes i estructures establertes.

Conclusions de la investigació

A partir dels resultats obtinguts en l'anàlisi teòrica i les entrevistes realitzades, s'elaboraran conclusions que permetin reflexionar sobre les possibilitats d'acció i millora de l'espai públic. Aquestes conclusions integraran també la reflexió sobre els resultats obtinguts a la intervenció. A més, es buscarà extreure recomanacions rellevants per a futures intervencions en l'espai públic.

2. Aproximació teòrica

2.1. Capitalisme i conflictes territorials: Crítica al model de ciutat moderna

En el marc de la crítica al model de ciutat moderna, és essencial examinar les problemàtiques i conflictes generats pel sistema econòmic predominant. Les ciutats són espais en disputa on es confronten els interessos del capital i les necessitats de la ciutadania. En un món cada vegada més urbà, els reptes i desafiaments associats al desenvolupament i funcionament de les ciutats es tornen cada vegada més rellevants. El creixement urbà descontrolat, la falta d'infraestructures adequades, la segregació socioespacial, la degradació ambiental i les desigualtats socioeconòmiques són només alguns dels problemes que s'enfronten les ciutats en l'actualitat. La construcció d'un futur urbà més equitatiu i habitable és un objectiu compartit que requereix la col·laboració i participació de tots els actors involucrats en la planificació i gestió de les ciutats.

Existeix una estreta relació entre la **urbanització i el desenvolupament del capitalisme**, ja que la urbanització sorgeix com una necessitat per a absorbir els excedents generats pel sistema econòmic. Així, aquesta dinàmica genera conflictes i desigualtats en la distribució de la riquesa i l'accés a la ciutat. La urbanització, impulsada per l'afany de lucre i el creixement constant, s'ha convertit en una eina per a maximitzar els beneficis i expandir el capitalisme. Aquesta cerca de rendibilitat ha portat a la creació de **ciutats segregades**, on els sectors més acomodats es concentren en àrees exclusives i segures, mentre que els grups més vulnerables són relegats a assentaments informals amb falta de serveis bàsics. (Harvey, 2013)

A les ciutats modernes, també es detecta una dinàmica coneguda com a "**destrucció creativa**". Aquesta dinàmica implica la reestructuració constant de la ciutat per a satisfer les demandes del capitalisme, la qual cosa comporta la destrucció de barris i comunitats tradicionals, desplaçant a les persones residents originals (Harvey, 2013). Aquesta dinàmica, impulsada per interessos econòmics i la gentrificació, genera violència i exclusió social, sense abordar adequadament els problemes derivats d'aquest conflicte.

Aquesta fragmentació urbana reforça la protecció hegemònica dels drets de propietat privada i perpetua la polarització en la distribució del poder i la riquesa. Els grups privilegiats tenen accés a una àmplia gamma de serveis i comoditats, mentre que els sectors marginats sofreixen la falta d'infraestructures bàsiques com l'accés a l'habitatge digne o espais públics de qualitat. Aquesta situació genera una profunda **desigualtat i polarització** entre la població, creant barreres socials i espacials que dificulten la mobilitat social i l'accés a oportunitats.

En relació amb les desigualtats i les relacions de poder estructurals presents en els espais urbans, és rellevant destacar que aquestes desigualtats han estat produïdes pel **sistema capitalista, patriarcal i colonial**. Es critica la mirada neutral de l'urbanisme androcèntric, que situa a l'home i a la masculinitat hegemònica en el centre de tot, exclouent així a la majoria de la població, com dones, persones LGBTIQ+, racialitzades, migrants, indígenes, amb diversitat funcional, entre altres (Casanovas, Roser (Col·lectiu Punt 6, SCCL), 2022). Sense deixar de banda que les tasques reproductives i de cures encara recauen principalment en les dones.

A més de les problemàtiques socioeconòmiques, és necessari tenir en compte que el model de ciutat moderna, basat en el consum excessiu de recursos i la dependència de combustibles fòssils, contribueix significativament al **canvi climàtic**. Les ciutats són responsables d'una gran part de les emissions de gasos d'efecte hivernacle degut al transport, la producció industrial i el consum energètic. El creixement desmesurat de les ciutats, la desforestació, la impermeabilització del sòl i la degradació ambiental generen impactes negatius en l'entorn natural.

2.2. Urbanisme i dret a la ciutat com a resposta al conflicte

Adoptar una mirada sociopolítica basada en el dret a la ciutat i els comuns urbans permet qüestionar el model de ciutat actual que limita la participació ciutadana en la presa de decisions urbanes. Aquest model està dominat per interessos econòmics i empresarials, prioritzant la rendibilitat i la mercantilització de l'espai urbà. En canvi, una perspectiva basada en el dret a la ciutat posa l'èmfasi en les necessitats i aspiracions de les persones que habiten la ciutat, permetent-los transformar-la i reinventar-la segons les seves pròpies necessitats.

El concepte de "**dret a la ciutat**" identifica una problemàtica causada pel capitalisme que restringeix aquest dret. El sistema capitalista tendeix a generar desigualtats en la distribució de la riquesa i l'accés a la ciutat, prioritzant els interessos del capital per sobre de les necessitats de la ciutadania. El dret a la ciutat planteja la necessitat de desafiar aquesta lògica capitalista i defensa el dret de les persones a participar en les decisions urbanes i a transformar la ciutat segons les seves pròpies aspiracions i necessitats (Harvey, 2013).

La contradicció entre la **producció capitalista de la ciutat i l'apropiació social** d'aquesta és una problemàtica inherent al sistema econòmic predominant. Els exemples com el barri de Sants, modelat pel capitalisme industrial i la cooperació social, demostren que hi ha altres formes d'urbanització que desafien la lògica capitalista i generen una contrageografia urbana. Això posa de manifest la importància de redefinir la ciutat i satisfer les necessitats socials i específiques de les persones que l'habituen. (*Diàleg entre Marina Garcés i Ivan Miró, s.d.*)

És fonamental unificar les **lluites urbanes i els moviments socials** per aconseguir canvis significatius a la ciutat moderna. Reconèixer que hi ha diverses lluites i moviments que busquen un major control sobre l'excedent i les condicions de la seva producció és el primer pas per aconseguir una transformació urbana (Harvey, 2013). Això implica treballar de manera conjunta per canviar les dinàmiques de poder existents i promoure una ciutat més justa i equitativa.

El **moviment okupa** també pot ser vist com una forma de redescobriments de l'espacialitat a les ciutats. Mitjançant l'ocupació d'espais abandonats, els okupes busquen apropiarse socialment de la ciutat i resistir la producció capitalista de l'espai. Aquest moviment explica la importància de l'**apropiació social de l'espai urbà** i la resistència al capitalisme que genera conflictes en la distribució de l'habitatge i la gentrificació. A través de l'ocupació d'edificis buits, els moviments okupes intenten satisfer les necessitats d'habitatge i comunitat de les persones, i al mateix temps plantegen una crítica al sistema de propietat privada i a la lògica de mercantilització de l'habitatge (*Diàleg entre Marina Garcés i Ivan Miró, s.d.*).

En resum, l'urbanisme i el concepte de dret a la ciutat ofereixen eines per abordar els conflictes generats pel capitalisme en l'àmbit urbà. Mitjançant una mirada sociopolítica basada en el dret a la ciutat, es qüestiona el model de ciutat actual i es defensen els drets i les aspiracions de les persones que habiten la ciutat. La unificació de les lluites urbanes i els moviments socials, juntament amb formes d'urbanització més cooperatives i participatives, com la producció cooperativa i el moviment okupa, ofereixen alternatives per transformar la ciutat i construir un futur urbà més just i habitable.

2.3. Economia Social i Solidària i transició ecosocial

Com comentava amb anterioritat, les ciutats són espais en disputa on es confronten els interessos del capital i les necessitats de la ciutadania. Aquesta situació ha portat a un augment de la desigualtat econòmica, urbanística, social i cultural, així com a la subordinació dels poders públics i els ciutadans al capital.

La **transició ecosocial** implica conquerir la sobirania en elements essencials per a la reproducció social, com l'alimentació, l'energia i l'habitatge. S'emfatitza la importància d'empoderar a les persones i els territoris perquè siguin protagonistes de les transformacions col·lectives necessàries, des de l'equitat i la igualtat de drets. En aquest sentit, es planteja el concepte de "**Dret a la ciutat**" com un mecanisme per a democratitzar i desmercantilitzar les ciutats, i com un espai comú per a atendre els drets, necessitats i inquietuds dels seus habitants.

A més, cal proposar canvis significatius en relació amb el metabolisme urbà, la planificació territorial, la democràcia i la desigualtat. És important establir aliances entre l'Economia Social i Solidària, l'economia pública i l'economia comunitària com a base per a un model de desenvolupament socioeconòmic centrat en la relocalització econòmica, la utilitat social, el reconeixement de les tasques de cures, la resiliència econòmica i climàtica, i la consciència dels límits de la naturalesa, la salut col·lectiva i la justícia global.

El **municipalisme transformador** és un àmbit clau per a dur a terme reformes revolucionàries. En aquest sentit és necessari redefinir el municipalisme, combinant una mirada institucional participativa amb una mirada sociopolítica basada en el dret a la ciutat i els comuns urbans. Les institucions locals i supralocals tenen una gran responsabilitat social, econòmica i ambiental en un món cada vegada més urbà.

Per portar a terme la transició ecosocial, l'estratègia a seguir passa per generar una **aliança públic-cooperativa-comunitària** a nivell local. Superant així la participació ciutadana tradicional i promovent la gestió directa dels béns comuns per part de la ciutadania. Algunes experiències concretes i localitzades que recolzen aquesta estratègia, són la gestió ciutadana d'equipaments, les comunitats energètiques locals, el consum conscient i el cooperativisme d'habitatge en cessió d'ús. (Griera, Eudald, 2022)

Tot això està recolzat per la necessitat d'una **economia diferent del servei del bé comú** en lloc del capital global. Cal una economia amb formes democràtiques, arrelament territorial i consideracions socials i ambientals. Aquesta economia ha de relocalitzar la producció i ésser una eina per a satisfer les necessitats socials, econòmiques i culturals de la comunitat. L'impuls a la creació d'ecosistemes cooperatius locals és una manera d'avançar en aquesta direcció.

En els últims anys, s'ha observat un augment en el suport a l'Economia Social i Solidària, així com al cooperativisme, per part de diverses administracions. Això es deu a factors com la crisi econòmica, els nous moviments municipalistes i socials, i la pressió exercida per l'Economia Social i Solidària. És important mantenir una "institucionalitat pròpia" allunyada de l'administració pública per a assegurar l'autonomia i la continuïtat d'aquestes iniciatives. (*Diàleg entre Marina Garcés i Ivan Miró, s.d.*)

En definitiva, és necessari transformar les ciutats cap a un enfocament ecosocial que abordi les desigualtats i empoderi a les persones i els territoris. Això implica democratitzar i desmercantilitzar les ciutats a través del concepte de "Dret a la ciutat" i la comunalització de la ciutat. Cal establir aliances entre l'Economia Social i Solidària, l'economia pública i l'economia comunitària, així com la rellevància del municipalisme transformador. Tot això se sustenta en una **economia basada en el bé comú i la participació ciutadana directa en la gestió dels béns comuns**.

2.4. Transformació urbana , gènere i participació

En el context de la transformació urbana, el gènere i la participació, es planteja la necessitat de construir una nova ciutat basada en noves bases i condicions. Lefebvre (1978) argumenta que la ciutat històrica s'ha convertit en un objecte de consum cultural i turístic, per la qual cosa és fonamental escapar dels mites i ideologies que obstaculitzen la construcció d'una nova ciutat i crear un nou humanisme i una nova praxi en la societat urbana.

Des d'una perspectiva de gènere cal abordar les **desigualtats i relacions de poder estructurals presents en els espais urbans**. És necessària una aproximació des d'una **perspectiva de gènere interseccional** que analitzi aquestes desigualtats i proposi transformacions en els entorns urbans, amb l'objectiu de garantir el dret a la ciutat per a totes les persones, especialment aquelles històricament excloses i invisibilitzades, com les dones i les dissidències.

L'**urbanisme feminista** sorgeix com una proposta per a transformar les desigualtats produïdes pel sistema capitalista, patriarcal i colonial a la ciutat. Es busca valorar totes les necessitats derivades de les activitats diàries, visibilitzar i reconèixer la importància de les tasques de cures realitzades principalment per les dones, i promoure la corresponsabilitat social col·lectiva en el desenvolupament d'aquestes activitats. Així doncs, existeix la urgència d'integrar la perspectiva interseccional i fomentar la participació activa i transformadora de la comunitat, especialment de les dones, per a utilitzar la vida quotidiana com a font d'anàlisi i transformació dels nostres espais de vida. (Casanovas, Roser (Col·lectiu Punt 6, SCCL), 2022)

És rellevant la vitalitat urbana i la transformació dels carrers per a millorar la qualitat de vida a les ciutats contemporànies. Caminar i utilitzar maneres de transport no motoritzats, com la bicicleta, són elements desitjables i beneficiosos per a la **qualitat de vida**. En aquest sentit, cal un **urbanisme de proximitat** que permeti a les persones accedir als llocs quotidians sense dependre de vehicles motoritzats, la qual cosa brinda autonomia, llibertat, plaer i millora la salut. (Navazo, 2021)

És necessari avançar cap a una ciutat sostenible que fomenti maneres de transport no motoritzats i transformi els carrers en espais de vitalitat i activitat. No obstant això, encara existeixen desafiaments, com a entorns urbans poc amigables per a caminar i utilitzar la bicicleta. Superar els esquemes convencionals en la planificació dels carrers és essencial per promoure un canvi de paradigma i una major valentia política per a impulsar transformacions reals.

En quant a la **participació ciutadana**, aquesta requereix la **voluntat, capacitat i coneixement** necessaris per a participar de manera significativa (*Garcia Janer, 2017*). En relació a l'espai públic, la participació es relaciona amb la possibilitat d'involucrar a la ciutadania en la presa de decisions i la gestió d'assumptes que afecten la comunitat en general. L'espai públic es converteix en un lloc de trobada i debat, on es promou la participació ciutadana i es busca aconseguir acords col·lectius per a la transformació i el benestar comú. La participació en l'espai públic implica el dret de totes les persones a expressar les seves opinions i ser escoltades en els processos de presa de decisions que afecten la comunitat.

3. Urbanisme tàctic i dret a la ciutat

3.1. Definició i concepte d'urbanisme tàctic

L'urbanisme tàctic és una estratègia utilitzada en la planificació urbana que s'enfoca a realitzar **intervencions ràpides i de baix cost en l'entorn urbà** amb l'objectiu de millorar la qualitat de vida de la ciutadania i promoure un ús més eficient de l'espai públic.

A diferència de les intervencions urbanes tradicionals que poden requerir llargs períodes de planificació i grans inversions, l'urbanisme tàctic es basa en la implementació de projectes de curt termini i de baix cost que poden ser provats i ajustats abans de prendre decisions a llarg termini.

Les intervencions urbanes tàctiques solen incloure la reconfiguració temporal de carrers, la creació d'àrees per als vianants o ciclistes, la instal·lació de mobiliari urbà temporal, com a bancs o taules, la col·locació de jardins temporals o la creació d'espais per a activitats comunitàries. Aquestes intervencions poden dur-se a terme amb materials simples i econòmics, com a pintura, cons de trànsit, tests o mobles reciclats.

L'objectiu principal de l'urbanisme tàctic és generar canvis ràpids i visibles en l'entorn urbà per a millorar la mobilitat, la seguretat i la qualitat de vida dels residents. També pot servir com una forma de participació ciutadana, involucrant a la comunitat en el procés de transformació del seu entorn i generant un sentiment d'apropiació i pertinença.

L'urbanisme tàctic **permet avaluar l'impacte de les intervencions abans d'invertir recursos significatius** i també pot ser una manera de pressionar per a canvis més permanents en la planificació urbana.

3.2. Urbanisme punk com a eina de manifestació social

En la mateixa línia, amb certes diferències, es parla de l'urbanisme punk:

El terme urbanisme punk es refereix a una filosofia i enfocament alternatiu dins del camp de l'urbanisme que s'inspira en els principis i l'actitud del moviment punk. Es caracteritza pel seu enfocament subversiu, crític i creatiu cap al disseny i la planificació urbana, desafiant les normes establertes i promovent una participació ciutadana més activa.

L'urbanisme punk qüestiona les estructures i pràctiques convencionals de l'urbanisme, buscant formes alternatives d'abordar els problemes urbans i desafiar el poder institucional. Advoca per l'apropiació i transformació creativa de l'espai públic per part dels ciutadans, fomentant l'expressió individual, la diversitat i la interacció social. Les accions i estratègies associades a l'urbanisme punk poden incloure:

Guerrilla urbana: Realització d'intervencions no autoritzades i sorprenents en l'espai públic, com la creació de jardins temporals en solars abandonats, la instal·lació de mobles urbans improvisats o la realització de murals en espais grisos.

Reutilització d'espais: Transformació i adaptació d'edificis i espais infrautilitzats per a nous usos, com la creació d'espais artístics, culturals o comunitaris en antigues fàbriques, magatzems o edificis abandonats.

Activisme i protesta: Participació en accions col·lectives i moviments socials que busquen qüestionar i canviar les polítiques i decisions urbanístiques considerades injustes o que no representen els interessos de la comunitat.

Placemaking alternatiu: Promoció de la creació d'espais públics vibrants i comunitaris a través de la participació ciutadana, utilitzant materials reciclats, mobiliari improvisat i activitats autogestionades. L'urbanisme punk no segueix les normes tradicionals de l'urbanisme ni cerca l'aprovació institucional, sinó que se centra en l'acció directa, la creativitat i la subversió. El seu objectiu és fomentar la participació ciutadana, la imaginació col·lectiva i la transformació de l'entorn urbà d'una manera més inclusiva i autònoma.

L'urbanisme punk s'entén com una **eina de manifestació social** empoderada per les comunitats, que busca generar grans impactes en el territori a través de petites intervencions, contribuint així a la creació d'una ciutat integral on la participació de la ciutadania es converteix en un element fonamental en la presa de decisions. Aquest enfocament proporciona resultats tangibles que mereixen ser considerats en el disseny i la planificació de les ciutats.

Aquestes manifestacions socials i urbanes adopten diverses formes, ja siguin socials, artístiques o culturals, i demanden el dret a ser escoltades, a participar activament i de manera real en les decisions urbanístiques, així com a generar reflexions entorn a noves pràctiques de consum que fomentin una cultura de la sostenibilitat. Així, busquen que els carrers i l'espai públic siguin llocs d'intercanvi d'expressions culturals, socials i econòmiques.

L'urbanisme punk és una **forma de crítica constructiva i provocadora dins del camp de l'urbanisme, generant debats sobre la democratització de l'espai públic, la gentrificació, la desigualtat urbana i la participació ciutadana en la presa de decisions.**

4. Intervenció urbana. De la teoria a la pràctica.

4.1. Entrevistes. Arnau Boix i Aïda Gómez

L'elecció de persones clau, com l'arquitecte i urbanista Arnau Boix i l'artista urbana Aïda Gómez, per a les entrevistes en forma de conversa és estratègica i enriquidora, ja que aporten diferents perspectives i coneixements tècnics rellevants per a intervenir en l'espai públic.

Entrevista semiestructurada amb l'Arnau Boix.

Vaig quedar amb l'Arnau en la plaça Ricard Simó, en el centre de Sabadell, en una tarda assolellada. Si bé encara no sabem si aquesta serà la zona en la qual intervenir, decidim trobar-nos allí per proximitat i veure si aquesta reunió en la plaça desperta en nosaltres la necessitat d'intervenir en ella.

Sense preguntes predefinides, la conversa flueix i l'Arnau m'explica el que l'espai públic significa per a ell, tant com ciutadà com professional. Per a l'Arnau, l'espai públic no es limita únicament a l'entorn construït, sinó també al que succeeix en aquest espai, a la vida quotidiana. Aquesta idea s'aproxima a la perspectiva de Màrius Navazo, qui defensa la necessitat de vitalitat urbana i la transformació dels carrers per a millorar la qualitat de vida a les ciutats contemporànies. Arnau considera important mantenir la dimensió humana i social de l'espai públic. A més, afirma que aquesta mirada ha estat en molts casos oblidada en la formació històrica dels arquitectes urbanistes.

També afirma que l'espai públic és un dret de totes les persones, afirmació s'alinea amb la idea del dret a la ciutat d'Harvey, per tant, la dificultat radica a gestionar aquesta diversitat i incloure totes les perspectives possibles abans de prendre decisions.

Segons l'Arnau, en l'anàlisi de l'espai públic es considera l'observació, l'anàlisi dels límits, el paviment, la vegetació, les dinàmiques, el mobiliari i altres places properes. Aquesta pauta ens ajuda a identificar els aspectes positius i negatius de la plaça en la qual ens trobem. En aquesta anàlisi es tenen en consideració aspectes com la seguretat des d'una perspectiva de gènere o la inclusió dels nens en les dinàmiques de l'espai públic mitjançant la identificació de places pròximes dedicades a aquest grup vulnerable de la població. És interessant considerar sempre l'urbanisme feminista amb les seves idees, tal com apunta Roser Casanovas del Col·lectiu Punt 6.

Parlem sobre les possibles oportunitats que detectem en la plaça i com podria dur a terme aquestes millores a través d'intervencions en l'espai. Entre altres intervencions urbanístiques, identifiquem l'oportunitat d'ampliar la plaça i pacificar la carretera per a crear un espai públic més ampli i incloure activitats com a exposicions temporals o espais de lectura.

Altres oportunitats, a nivell de gestió, poden incloure acords amb els bars per a programació i serveis que beneficiïn a la comunitat, com l'ús de mobiliari sense consum obligatori o oferir serveis com a

banys accessibles. Es busca una contraprestació per part dels bars per l'ús de l'espai públic, no sols en termes de disminució de la ocupació en quant a quantitat de taules de les terrasses, sinó també en altres formes de contribució a la comunitat.

L'Arnau m'explica que la metodologia que utilitzen en Pla Estel per a la transformació de l'espai implica criteris de disseny, gestió i planificació, així com la participació de diferents agents com la comunitat i persones amb altres experteses professionals com a sociòlogues, pedagogues o geògrafes. Metodologia que m'ajudarà a plantejar la meua pròpia després.

Finalment, em proposa l'urbanisme tàctic com a tècnica per a provar canvis en l'espai públic i com una opció per a la meua intervenció, ja que sense una construcció fixa, només utilitzant elements temporals com la pintura de carrers o el mobiliari autoconstruït, es poden detectar millores en l'espai intervingut.

També es destaca la importància de l'apropiació de l'espai públic per part de la ciutadania, amb propostes com l'apadrinament d'horts urbans o jardins comunitaris per a fomentar la participació i l'acostament a l'espai. Aquesta idea es relaciona amb el concepte de dret a la ciutat o la necessitat d'apropiació social de l'espai urbà per part de la ciutadania, que defensa Ivan Miró.

Entrevista semiestructurada amb l'artista urbana Aïda Gómez:

L'Aïda és una persona molt propera a la cooperativa de la qual formo part; som amigues i hem treballat juntes en alguna ocasió. Amb ella, optem per una videotrucada, ja que la càrrega de treball ens impedeix trobar-nos físicament. No obstant això, l'Aïda coneix l'espai de Mala Peça i el seu entorn, el que facilita visualitzar conjuntament diferents propostes d'intervenció a la zona.

Segons l'Aïda, l'espai públic és un lloc per estar, compartir i utilitzar com a ciutadana i com a artista. Per a ella, l'espai públic és una font d'inspiració a través de l'observació i l'experiència de passejar i gaudir de l'espai públic. Ella aconsella al seu alumnat que experimentin i visquin l'espai a través de passejar i observar.

Com a artista urbana, a més de trobar inspiració a través de les experiències que li proporciona l'espai públic i les dinàmiques que s'hi generen, les seves obres també sorgeixen de les seves preocupacions, experiències de vida, relacions amb altres persones, converses, pel·lícules i altres formes d'art. Per a ella, és important la seva aportació a l'espai públic, ja que participar en les modificacions d'aquest li fa sentir una certa apropiació de l'espai mateix, que és de tots i totes.

L'Aïda utilitza una metodologia que varia lleugerament segons si es tracta d'un encàrrec o d'una obra pròpia. En tot cas, sempre realitza una fase de connexió personal amb el tema, a la qual ella li diu "la xispa", seguida de la documentació, la selecció de l'espai i la projecció de la idea mitjançant un fotomuntatge, la instal·lació en si mateixa i finalment, la documentació, difusió i seguiment de l'obra. A més, com a dada interessant, em comenta que per assegurar una major difusió de les seves obres, aprofita les eines digitals per arribar a més gent.

Durant la nostra conversa amb l'Aïda, parlem sobre algunes de les possibles intervencions, afegint idees a les propostes que van sorgir uns dies abans amb l'Arnau. Les propostes més rellevants que sorgeixen de la conversa són l'apadrinament d'un escocell per crear horts urbans, pintar l'asfalt per generar la sensació de zona peatonal, col·locar hamaques per reivindicar l'espai de descans, marcar a terra el preu del sòl públic com a crítica a la mercantilització de l'espai, projectar frases crítiques per a la reflexió, crear laberints per enfatitzar l'espai de pas i marcar a terra possibles mobiliaris/usos per a la plaça. Totes aquestes accions es troben prop de l'àmbit de l'art i em serviran com a inspiració per definir la meua proposta.

L'Aïda també em recomana dinàmiques participatives per a votar sinergies entre els diferents usuaris de la plaça, com ara utilitzar el mobiliari d'una terrassa sense consumir, oferir aigua a persones grans o permetre l'accés al bany sense consumir al bar.

De les dues converses, es poden extreure diversos aspectes compartits:

Importància de l'espai públic: Les dues expertes destaquen la importància de l'espai públic com un lloc per a la convivència, la participació ciutadana i la construcció de comunitats.

Participació ciutadana: comparteixen la importància d'involucrar a la ciutadania en la presa de decisions i en la transformació de l'espai públic, ja sigui a través de la negociació, la col·laboració o la participació activa en projectes.

Enfocament creatiu: Tant l'urbanisme tàctic que em proposa l'Arnau com l'art urbà enfatitzen la necessitat d'adoptar enfocaments creatius i disruptius per a repensar i millorar l'entorn urbà. Es proposen idees noves i originals, com la pintura de carrers, la instal·lació de mobiliari temporal i la creació d'intervencions artístiques per a generar impacte i transformació.

Inclusió i apropiació de l'espai públic: Ambdues destaquen la importància de garantir la inclusió de diferents grups de la societat en l'ús i gaudi de l'espai públic. Idees com la creació d'espais inclusius per a nens, el disseny de mobiliari accessible i la promoció de la participació comunitària per a l'apropiació de l'espai públic.

Valoració de la dimensió social: Tant l'urbanisme tàctic com l'art urbà reconeixen la importància de mantenir la dimensió humana i social en el disseny i gestió de l'espai públic. Es ressalta la necessitat de considerar les perspectives de la comunitat i promoure la cohesió social a través d'intervencions i projectes en l'entorn urbà.

Aquestes entrevistes comparteixen punts de vista similars sobre la importància de l'espai públic, la participació ciutadana, la creativitat, la inclusió i la dimensió social en la millora de les ciutats. Totes dues entrevistes em proporcionen enfocaments innovadors i col·laboratius per a repensar i transformar els entorns urbans.

4.2. Tria i breu descripció de l'espai a intervenir

Es determina portar a terme la intervenció a la Plaça Ricard Simó, ubicada al centre de Sabadell i a la carretera del carrer Doctor Puig. La meua proximitat a l'espai de la intervenció, treballant a l'espai de cotreball del Pol Cooperatiu Mala Peça, situat al carrer Doctor Puig, em proporciona diverses facilitats per a la intervenció i l'avaluació posterior.

Treballant a prop de l'espai de la intervenció, tinc una millor comprensió i coneixement de les problemàtiques i les necessitats específiques de la zona. Això em permet identificar de manera més precisa les àrees que necessiten millora i implementar solucions adequades. A més, la proximitat a l'espai facilita la realització de la intervenció mateixa i la recopilació de dades i evidències posteriors. Tinc fàcil accés a l'espai per observar directament les interaccions de la comunitat i recollir informació qualitativa i quantitativa per avaluar l'impacte de la intervenció. També tinc l'oportunitat de seguir observant i recopilant dades després de la intervenció per veure com evoluciona la situació i identificar possibles millores addicionals.

En definitiva, la meua proximitat a l'espai de la intervenció és una avantatge que em permet comprendre millor les problemàtiques, implementar accions amb facilitat i avaluar l'impacte de la intervenció de manera més eficient. Aprofito aquesta oportunitat per contribuir a la millora de l'espai i promoure una comunitat més activa i compromesa.

Breu descripció de la zona a intervenir:

La Plaça Ricard Simó és una àrea situada al barri del Centre de Sabadell, en un entorn urbà actiu i dinàmic. La plaça es troba prop de l'Ajuntament i està envoltada de diverses vivendes, locals comercials i institucions importants com el Museu d'Art de Sabadell, la Ràdio Sabadell, el Diari Sabadell i el Pol Cooperatiu Mala Peça. Aquesta concentració de diversos establiments i activitats contribueix a la vitalitat de la zona i en fa un lloc de trobada per als residents i visitants.

Els carrers que envolten la plaça presenten diverses característiques. Molts d'ells són zones pacificades, amb un disseny que prioritza els vianants i la convivència amb vehicles de motor. No obstant això, el carrer Doctor Puig és una excepció en aquesta àrea, ja que és una via transitada per multitud de vehicles motoritzats privats i autobusos de transport públic. Això genera un entorn amb un major flux de trànsit en comparació amb altres carrers de la zona.

A prop de la Plaça Ricard Simó també hi ha algunes altres places i espais públics que complementen l'entorn urbà enriquint l'oferta d'espais públics a l'àrea i fomentant la interacció i la vida comunitària.

En resum, la Plaça Ricard Simó és una àrea central i vital de Sabadell, envoltada de diverses institucions i serveis importants. El seu entorn urbà actiu i diversificat, juntament amb la presència de diferents carrers i places, conforma un espai dinàmic i propici per a la intervenció d'urbanisme tàctic i per a la millora de l'ús de l'espai públic.

4.2.1. Anàlisi i detecció d'aspectes positius i problemàtiques de la plaça

Aspectes positius:

Els murs que delimiten la plaça, actius i dissenyats amb elements acristallats són aspectes positius. Aquests murs permeten que l'activitat que ocorre dins de la plaça sigui visible des de l'interior dels locals, la qual cosa fomenta una sensació de seguretat i transparència. A més, el pas de llum artificial dels locals a través dels vidres contribueix a crear, en determinats moments del dia, un ambient lluminós i segur des d'una perspectiva feminista.

Presència d'arbres: L'existència d'arbres en la plaça és un altre aspecte positiu. Els arbres no sols agreguen bellesa estètica a l'entorn, sinó que també proporcionen ombra i milloren la qualitat de l'aire. La presència d'arbres permet que les persones es resguardin de la calor i gaudeixin de l'espai de manera més confortable, especialment en dies assolellats. L'ombra també pot incentivar la permanència i l'ús prolongat de la plaça.

És positiu que hi hagi **altres places pròximes dirigides a diferents públics**, com per exemple la Plaça de l'Àngel, una plaça orientada als infants. Això permet que la comunitat tingui opcions variades d'espais públics propers per a gaudir, adequats a diferents grups de persones. La diversitat de places en les proximitats fomenta la inclusió i la trobada de diferents segments de la població en l'entorn urbà.

Problemàtiques:

Zona únicament de pas: Un dels desafiaments principals de la plaça és que actualment es percep com una zona únicament de pas. Això significa que les persones simplement la creuen sense detenir-se o realitzar activitats més prolongades en ella. Això limita el potencial de la plaça com un espai de trobada i convivència, i és important abordar aquesta qüestió per a fomentar un ús més actiu i significatiu d'aquesta.

Absència de mobiliari urbà: La falta de mobiliari urbà en la plaça és una problemàtica destacada. L'absència de bancs, taules, àrees de descans i altres elements de mobiliari limita les possibilitats que les persones es quedin i gaudeixin de l'espai públic. La inclusió de mobiliari urbà adequat és essencial per a crear un entorn còmode i acollidor que convidi a les persones a quedar-se, socialitzar i gaudir de la plaça.

Privatització de l'espai públic per part de les terrasses d'hostaleria: Un dels desafiaments més importants en la plaça és l'ocupació del 70% de l'espai públic per part dels bars i les seves terrasses. Aquesta privatització de l'espai públic limita l'accés i ús de la plaça per a altres fins i activitats, reduint

la diversitat d'usos i la sensació d'apropiació col·lectiva de l'espai. És necessari, com a mínim, buscar un equilibri entre els interessos comercials i la disponibilitat d'espai públic per al gaudi de tota la comunitat.

Plaça interrompuda per la carretera entre la plaça i la façana on se situen el Museu d'Art de Sabadell i el Pol Cooperatiu Mala Peça: La presència d'una carretera que interromp la connexió entre la plaça i la façana on es troben el museu i la llibreria és una problemàtica important. Aquesta barrera física genera diversos conflictes a nivell de seguretat i dificulta que el museu i la llibreria puguin tenir una presència destacada en la plaça. És essencial buscar solucions que permetin una millor integració i connexió entre aquests espais, fomentant la cohesió de l'entorn i facilitant la participació activa d'aquests establiments en la vida i dinàmica de la plaça.

Val a dir que els dos espais separats per la carretera justament generen una divisió marcada entre l'espai privatitzat ocupat per les terrasses dels bars i l'espai públic on es troben el Museu d'Art de Sabadell i el Pol Cooperatiu Mala Peça. Espai privatitzat *versus* espais públics.

4.3. Objectiu de l'intervenció urbana

El principal objectiu d'intervenir en l'espai seleccionat se centra en demostrar que a través d'una intervenció efímera basada en les idees de l'urbanisme punk, és possible realitzar millores en l'espai públic per part de la ciutadania com a manifestació social, amb la finalitat d'evidenciar i corregir les problemàtiques que la configuració de l'espai públic a les ciutats modernes genera.

La intenció és actuar de manera disruptiva en un espai específic, després d'identificar les problemàtiques del lloc, per a posteriorment generar un impacte en l'entorn urbà i crear canvis en les dinàmiques de la comunitat local i els visitants així com enfortir el sentit de pertinença per part de la ciutadania. En demostrar que aquests canvis són positius, es pot exercir pressió sobre les institucions públiques perquè duguin a terme canvis significatius i permanents en l'espai urbà.

4.4. Propostes de millora

Amb la intenció de donar solució a les problemàtiques detectades de l'espai a intervenir em proposo demostrar que **pacificar el carrer Doctor Puig pot ser una bona oportunitat** per generar canvis positius en l'entorn urbà i la comunitat local.

Pacificar el carrer, generaria beneficis en el punt de connexió a nivell visual i espacial entre la plaça Ricard Simó i els espais adjacents, com el Museu d'Art de Sabadell i el Pol cooperatiu Mala Peça. És important considerar com el museu i el pol amb la llibreria i l'espai de cotreball poden contribuir a la cohesió i democratització de l'espai.

Maneres en què el Museu d'Art de Sabadell i el Pol cooperatiu Mala Peça poden contribuir a la cohesió de l'espai:

Intercooperació. Programació conjunta d'esdeveniments: En compartir espai exterior, el museu i el Pol cooperatiu poden col·laborar en l'organització d'esdeveniments i activitats conjuntes en la plaça estesa. Per exemple, podrien organitzar exposicions, xerrades, presentacions artístiques o tallers temàtics. Aquests esdeveniments atraurien a visitants tant al museu com al Pol cooperatiu, generant un flux de persones i promovent la interacció entre els usuaris de tots dos espais.

Espais compartits: Possibilitat de crear espais compartits entre el museu, el Pol cooperatiu, el veïnat i les usuàries de la plaça estesa. Això podria incloure àrees a l'aire lliure on es puguin realitzar activitats culturals, àrees de descans o espais de treball a l'aire lliure. Aquests espais compartits fomentarien la trobada i la interacció entre les persones que visiten el museu, utilitzen els serveis del Pol cooperatiu i gaudeixen de la plaça.

Promoció creuada: El museu, el Pol cooperatiu i la plaça estesa poden promocionar-se mútuament. Per exemple, el museu i el Pol cooperatiu poden exhibir informació sobre les activitats que es realitzen en la plaça, convidant a les usuàries d'ambdós espais a explorar i gaudir de l'espai públic.

Activitats educatives i culturals: Tant el museu com el Pol cooperatiu poden desenvolupar activitats educatives i culturals que involucrin a la comunitat local i als visitants. Per exemple, podrien oferir visites guiades conjuntes, tallers d'art o xerrades temàtiques. Aquestes activitats ajudarien a augmentar la consciència cultural, el pensament crític i l'interès per l'espai públic, enfortint el sentit de pertinença i la cohesió entre els diferents actors.

Participació en el disseny i la gestió de l'espai públic: El museu, el Pol cooperatiu i la comunitat local poden participar en el disseny i la gestió de la plaça estesa. Es pot fomentar la col·laboració i el diàleg entre els diferents actors, assegurant que es tinguin en compte les seves necessitats i perspectives. Això enfortiria el sentit de comunitat i l'apropiació col·lectiva de l'espai públic.

Beneficis de pacificar la carretera i entendre la plaça i la façana del Museu d'art de Sabadell i el Pol cooperatiu Mala Peça com un tot:

Millorar la connectivitat i accessibilitat: L'objectiu és crear una connexió visual i espacial més fluida entre la plaça, el museu i el Pol cooperatiu, eliminant la barrera física de la carretera. Això facilitaria l'accés i la mobilitat de les persones entre aquests espais, fomentant una major interacció i ús.

Foment d'altres usos públics: L'extensió de la plaça pot proporcionar l'oportunitat de diversificar els usos públics i promoure activitats que no estiguin relacionades exclusivament amb l'hostaleria. Això pot incloure la creació d'àrees de descans, espais per a esdeveniments culturals o socials, zones verdes, àrees de joc, entre altres. En oferir alternatives atractives, es pot reduir la pressió d'ocupació per part de les terrasses d'hostaleria.

Fomentar l'apropiació de l'espai públic: L'objectiu és promoure l'apropiació activa de la plaça estesa per part de la comunitat local i les usuàries del museu i el Pol cooperatiu. Això genera un sentit de pertinença, on les persones se sentin motivades per a passar temps en la plaça, gaudir de les activitats i contribuir a la vida en l'espai públic.

Estimular la interacció social: L'objectiu és crear oportunitats perquè les persones es trobin, interactuin i es relacionin entre si. Es busca fomentar la cohesió social i enfortir els llaços comunitaris, generant un ambient propici per a l'intercanvi d'idees, coneixements i experiències entre les persones residents i visitants.

Promoure la cultura i l'educació: L'objectiu és ressaltar el valor cultural i educatiu del museu i el Pol cooperatiu, integrant-los en l'entorn urbà de manera significativa. Es busca fomentar la participació en activitats culturals i educatives, com a exposicions, xerrades, presentacions i tallers, tant a l'interior dels espais com en la plaça estesa.

Incrementar la visibilitat de la zona: L'objectiu és augmentar la visibilitat de la plaça, el museu i la llibreria com a destins atractius per a la comunitat local. Es busca promoure la zona com un lloc d'interès cultural i social, generant un impacte positiu en el desenvolupament local i l'economia.

Reduir el trànsit de vehicles al centre de la ciutat: L'objectiu és reduir el trànsit de vehicles al centre de la ciutat per millorar la qualitat de vida i fomentar un entorn més saludable i sostenible.

4.5. Planificació i implementació de la intervenció

4.5.1. Model d'intervenció i els seus beneficis

El model d'intervenció que es durà a terme en l'espai públic es basa en l'urbanisme tàctic o punk. Aquesta intervenció d'urbanisme punk és efímera i consisteix a ampliar el pas de vianants existent per a generar la idea d'una possible pacificació en el futur. A més, proporciona una valuosa oportunitat per a avaluar, mesurar i obtenir retroalimentació de la comunitat, generant així suport i acceptació en mostrar de manera tangible els beneficis de la intervenció proposada.

Aquest model permet implementar un canvi temporal i econòmic en l'entorn urbà per a poder mostrar de manera concreta els beneficis i millores que s'obtidrien amb una intervenció permanent. Aquestes millores inclouen la seguretat viària, la qualitat de l'espai públic i una millor mobilitat per als vianants.

A més, aquest tipus d'intervenció fomenta la participació ciutadana, ja que permet que les persones residents i usuàries de la zona experimentin directament els canvis proposats. Això pot generar un major sentit de pertinença i responsabilitat en la comunitat, en involucrar-los en el procés de presa de decisions i donar-los l'oportunitat d'expressar les seves opinions i necessitats. En demostrar que una via pacificada millora la qualitat de vida de les persones, es pot guanyar un major suport i acceptació per a una intervenció definitiva.

L'urbanisme tàctic té l'avantatge de ser flexible i adaptable. Si s'implementa una intervenció de pacificació i es descobreixen aspectes que no funcionen com s'esperava, es poden realitzar ajustos i millores fins a obtenir els resultats desitjats. Això permet corregir possibles errors o considerar noves solucions, maximitzant l'eficàcia i minimitzant els riscos associats a una intervenció permanent.

Finalment, en demostrar els beneficis de la pacificació de la via a través de l'urbanisme tàctic, es poden reduir les resistències i objeccions que puguin sorgir enfront d'una intervenció permanent. En experimentar directament els canvis proposats i veure els resultats positius, és més probable que la comunitat i els actors involucrats donin suport a la idea d'una intervenció definitiva.

4.5.2. Tècnica utilitzada

Després de descartar la pintura vial permanent, tot i haver-la adquirit, i substituir aquesta idea per una de més efímera, l'Aïna em va recomanar utilitzar la **tècnica del *tape art***. Aquesta tècnica artística efímera ofereix uns resultats estètics fabulosos i unes possibilitats de representació infinites.

El *tape art*, amb el seu atractiu visual, és una excel·lent elecció per realitzar la intervenció d'urbanisme punk i demostrar els beneficis de la pacificació de la carretera, així com generar consciència sobre aquesta oportunitat. És una tècnica fàcilment accessible, ja que només es requereix cinta adhesiva de color blanc o de colors vibrants, segons l'efecte que es desitgi generar en les persones que interactuaran amb la intervenció.

Aquesta tècnica ens permet crear un efecte visual impactant que captarà immediatament l'atenció de les persones que s'enfrontin a la intervenció. Això és especialment rellevant per aconseguir l'objectiu de demostrar l'oportunitat de pacificar la carretera, ja que generarem interès i curiositat en la comunitat, iniciant un diàleg no verbal sobre la transformació de l'espai urbà.

Tenint en compte que la tècnica s'ha d'adaptar al paviment de la carretera, les cintes adhesives són una opció ideal, ja que són flexibles i s'adapten a diferents superfícies i entorns. Això ens permet representar visualment com seria un pas de vianants allargat o fins i tot transmetre la sensació de pacificació de la carretera i com canviaria l'ambient urbà, sense realitzar canvis permanents o costosos. Aquesta adaptabilitat és fonamental per demostrar la viabilitat i versatilitat de la pacificació de la carretera.

A més, aquesta tècnica és perfecta perquè la seva naturalesa efímera s'ajusta a l'essència de l'urbanisme punk, que busca desafiar i qüestionar les normes i estructures establertes en l'entorn urbà. En utilitzar una tècnica temporal, estem desafiant la permanència i rigidesa de la infraestructura existent, demostrant la possibilitat de transformació i canvi. Això reforça l'argument de que la pacificació de la carretera pot ser una gran oportunitat per revitalitzar i democratitzar l'espai públic.

4.5.3. Resultats esperats

En realitzar una intervenció d'urbanisme tàctic utilitzant la tècnica artística del *tape art* per allargar el pas de vianants que separa la Plaça Ricard Simó de la façana on es situen el Museu d'Art de Sabadell i el Pol Cooperatiu Mala Peça, es poden esperar diversos resultats positius:

Participació ciutadana: es pretén que les persones residents i usuàries de la zona experimentin directament els canvis proposats, generant un major sentit de pertinença i responsabilitat en la comunitat, involucrant-los en el procés de presa de decisions i donar-los l'oportunitat d'expressar les seves opinions i necessitats.

Seguretat per als vianants: L'allargament del pas de vianants té com a objectiu millorar la seguretat viària a la zona. Això permetrà una millor visibilitat i facilitarà el creuament dels vianants, reduint així el risc d'accidents i creant un entorn més segur per a les persones que caminen.

Democratització de l'espai públic: La intervenció envia un missatge simbòlic important sobre la democratització de l'espai públic. S'espera que el nou pas de vianants allargat tingui la capacitat de transmetre que l'espai públic és compartit i accessible per a tothom. Això pot contribuir a una major igualtat i inclusió en l'ús i l'apropiació de l'espai públic.

Interacció social: La intervenció pot generar un punt de conversa i interacció entre les persones residents i visitants. El canvi visual sorprenent i inesperat pot estimular el diàleg i la socialització, creant un sentiment de comunitat i afavorint l'ús i el gaudi de l'espai públic.

Embelliment de l'entorn urbà: L'ús de la tècnica del *tape art* afegirà un element estètic i creatiu a l'entorn urbà. Aquesta intervenció artística pot embellir la zona, fer-la més atractiva visualment i contribuir a la identitat cultural i artística del lloc, fomentant un sentiment de pertinença i orgull entre la comunitat local.

Sensibilització sobre l'ús de l'espai públic: La intervenció té com a objectiu sensibilitzar la comunitat sobre la importància de l'ús adequat de l'espai públic. Es busca promoure la reflexió sobre com s'utilitzen actualment els espais urbans i com podrien ser millor aprofitats per a tothom, promocionant una cultura de respecte, inclusió i convivència en l'espai públic.

Impacte en els vehicles: S'espera aconseguir l'acceptació i ús de la intervenció per part de la comunitat local i en concret de les persones conductores dels vehicles, que haurien d'entendre i respectar la intervenció com un lloc prioritzat per a les persones, reduint la seva velocitat i cedint el pas als vianants.

4.5.4. Planificació

I. Disseny gràfic de l'intervenció:

El primer pas en la planificació es tracta de realitzar un fotomontatge de la intervenció proposada. Aquest fotomontatge serveix com a representació gràfica de com es veuria l'espai després de realitzar la intervenció simulant així els canvis desitjats. Aquesta representació visual ajudarà a tenir una visió clara de com serà el resultat final i a comunicar la proposta als membres de l'equip i altres possible actors involucrats.

Figura 1.2. Projectió de l'intervenció d'urbanisme punk. Montatge fotogràfic d'elaboració pròpia.

II. Calendarització:

Per tal de definir els tempos necessaris per a l'intervenció, és important tenir en compte diversos factors, com la falta de permisos per intervenir, la circulació de vehicles i les condicions meteorològiques. Aquests factors determinaran el moment més adequat per dur a terme la intervenció.

- **Permisos i autoritzacions:** Donat que l'intervenció no compta amb els permisos oficials de l'ajuntament, és important prendre precaucions per evitar conflictes amb les autoritats. En aquest cas, es recomana actuar durant la nit per minimitzar la possibilitat de ser detectats. D'aquesta manera, es pot realitzar la intervenció sense interferir en la circulació de vehicles i sense generar incomoditats per als residents o comerciants de la zona.
- **Circulació de vehicles:** Com que no es comptarà amb els permisos oficials per tallar la carretera i impedir el pas dels vehicles, és crucial tenir en compte la circulació de vehicles per garantir la seguretat de l'equip durant la intervenció. En aquest sentit, actuar durant la nit, quan hi ha menys trànsit, permetrà realitzar l'activitat de manera més segura i sense afectar negativament la circulació.

- **Clima:** Les condicions meteorològiques també són un factor a considerar en la planificació. En aquest cas, es buscarà realitzar la intervenció en una matinada de la darrera setmana de juny en què no estigui prevista pluja. D'aquesta manera, es garantirà que el clima no afecti negativament la realització de l'activitat.

Tenint en compte aquests factors, s'ha determinat que la intervenció es realitzarà durant la matinada del diumenge 25 de juny a les 2:00 am. Aquest moment s'ajusta als requisits de falta de permisos, baixa circulació de vehicles durant la nit i previsió de bones condicions meteorològiques.

III. Recursos:

- **Material necessari:** Després de realitzar el fotomuntatge de la intervenció, es preveu que seran necessaris uns 80 metres de cinta adhesiva blanca per dur a terme l'activitat. A més, es preveu l'adquisició d'un parell de màquines d'encintar per agilitzar el procés d'aplicació de la cinta.
- **Recursos humans:** Per a dur a terme la intervenció de manera efectiva, és necessari comptar amb un equip de treball format per un mínim de quatre persones. Cada membre de l'equip tindrà un rol i responsabilitat específics en l'activitat. Es recomana que hi hagi dues persones encarregades de realitzar la intervenció amb la cinta adhesiva, mentre que les altres dues persones tindran el rol de vigilància per garantir que no hi hagi interferències amb les autoritats locals i per supervisar la circulació dels vehicles. Aquestes persones hauran d'estar atentes i alerta per a avisar immediatament si s'apropa algun cotxe a l'àrea d'intervenció, garantint així la seguretat de l'equip.

4.5.5. L'intervenció

Arribat el moment, es procedeix a la realització de la intervenció en el moment definit amb anterioritat, i amb els recursos previstos.

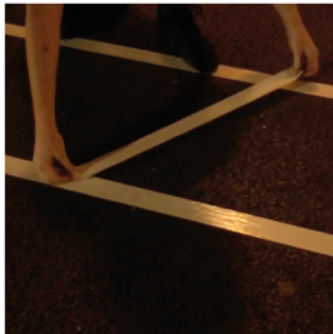

Figura 1.3. L'intervenció d'urbanisme punk. Mosaic fotogràfic d'elaboració pròpia.

4.6. Recopilació de dades i evidències

Les observacions realitzades durant un matí d'un dia feiner posterior a la intervenció revelen les següents evidències:

Observacions qualitatives:

- **Percepcions i experiències positives de la comunitat local:** La gent mostra curiositat i interès envers la intervenció realitzada. S'acosta per observar-la i fins i tot tocar el material utilitzat. A més, s'observa que les persones que treballen als locals propers, com les treballadores del Diari Sabadell, surten a la plaça per mirar i fins i tot prendre fotografies de la intervenció. Aquesta resposta positiva indica que la intervenció ha cridat l'atenció i ha generat un impacte visual i estètic en l'entorn.
- **Reducció de la velocitat dels vehicles:** A través de l'observació, es detecta que en general els vehicles redueixen la velocitat en apropar-se a la zona de la intervenció. Aquesta resposta indica que els conductors estan prestant més atenció i són més conscients de la presència del pas de vianants allargat. Aquest canvi de comportament pot ser atribuït a l'impacte visual i la senyalització efectuada durant la intervenció.
- **Ús del pas de vianants:** Es constata que els vianants fan servir l'intervenció com a pas de vianants real. Això indica que la comunitat local reconeix i utilitza l'àrea allargada com un espai per a la circulació segura de vianants. Aquesta resposta mostra que la intervenció ha estat efectiva en el seu propòsit de millorar la connexió i l'accessibilitat per als vianants.

En conjunt, aquestes observacions qualitatives suggereixen que la intervenció ha tingut un impacte positiu en la percepció i l'ús de l'espai públic, generant un major interès de la comunitat i promovent una circulació més segura i inclusiva.

Observacions quantitatives:

- **Nombre de persones que creuen la carretera durant l'observació:** Es registren al voltant de setanta persones que creuen la carretera durant l'observació. Aquesta xifra reflecteix l'activitat peatonal en la zona i la presència de demanda per a un pas de vianants segur.
- **Quantitat de persones que utilitzen el pas de vianants antic:** Es registren aproximadament 45 persones que creuen pel pas de vianants antic. D'aquest grup, 20 són persones menors de 50 anys i 25 són persones majors de 50 anys. Es detecta que 5 persones van acompanyades de cotxets d'infants o carros de la compra. Aquesta informació indica que el pas de vianants antic és accessible i utilitzat per diversos grups de població.
- **Quantitat de persones que utilitzen la intervenció per creuar:** Es registren prop de 26 persones que fan servir la intervenció per creuar la carretera. D'aquest grup, 14 són menors de

50 anys i 12 són majors de 50 anys. S'ha de tenir en compte que l'absència d'un baixant a la intervenció pot ser un obstacle per a algunes persones.

- **Nombre de vehicles que interactuen amb la intervenció:** Es registren prop de 40 vehicles, incloent cotxes i motos privats, així com autobusos de transport públic, que interactuen d'alguna manera amb la intervenció durant l'observació. Aquesta xifra indica la presència de trànsit i la necessitat de tenir en compte la interacció entre vehicles i vianants en aquesta zona.
- **Cotxes que no paren al pas de vianants:** Es registren aproximadament una desena de cotxes que no paren per cedir el pas als vianants que volen creuar per la zona intervinguda. Aquesta informació mostra que encara hi ha conductors que no compleixen amb les prioritats dels vianants.
- **Cotxes que paren al pas de vianants antic:** Es registren uns 8 vehicles motoritzats que paren al pas de vianants antic per cedir el pas als vianants que volen creuar. Això indica que els conductors reconeixen i respecten la prioritat dels vianants en aquest punt.
- **Cotxes que paren abans de la intervenció:** Es registren uns 7 vehicles motoritzats que paren abans de la intervenció per cedir el pas als vianants que volen creuar per aquesta zona. Aquesta acció demostra una actitud responsable per part dels conductors.

S'observa doncs, una utilització positiva del pas de vianants allargat per part dels vianants i una resposta favorable per part de la majoria de persones conductores.

Dades resumides:

- **Utilització del pas de vianants allargat:** Es constata que un nombre significatiu de persones utilitzen la intervenció com a pas de vianants real, ja que s'han registrat prop de 26 persones que fan servir la intervenció per creuar la carretera. Això indica que la intervenció ha estat eficaç en el seu objectiu de proporcionar un espai segur per als vianants i fomentar la seva utilització.
- **Ús continuat del pas de vianants antic:** Es detecta que encara hi ha una quantitat considerable de persones (aproximadament 45) que fan servir el pas de vianants antic per creuar la carretera. Això pot ser atribuït a la presència d'un baixant a aquest pas i a la seva familiaritat per a les persones que ja el coneixen.
- **Conducta dels vehicles:** Les observacions indiquen que la majoria dels conductors redueixen la velocitat en apropar-se a la zona de la intervenció i mostren una actitud respectuosa envers els vianants, ja que uns 8 vehicles paren al pas de vianants antic per cedir-los el pas. No obstant això, també s'ha detectat un nombre significatiu de cotxes (aproximadament una desena) que no paren al pas de vianants allargat.

5. Conclusions

A mode de conclusió, el model de ciutat actual basat en un sistema econòmic depredador genera problemàtiques que afecten les persones que l'habituen, especialment a les més desfavorides, així com al medi ambient. Algunes d'aquestes problemàtiques inclouen la limitació del dret a la ciutat, la desigualtat i polarització socioeconòmica, i la urbanització impulsada pel capitalisme. Tenint en compte aquestes problemàtiques i analitzant diferents perspectives, incloent entrevistes a experts en intervencions en l'espai públic per a millorar-lo, s'han identificat propostes de millora que destaquen la promoció del dret a la ciutat, la cooperació social, la transició ecosocial i el municipalisme transformador.

En base a aquesta anàlisi i tenint clares la situació problemàtica i les oportunitats de millora, es va dur a terme una intervenció en l'espai públic basada en l'urbanisme punk, centrada en un espai públic concret amb la intenció d'abordar les problemàtiques identificades. Els resultats d'aquesta intervenció han demostrat la importància de promoure la participació ciutadana, abordar les desigualtats i replantejar el model de ciutat actual per a aconseguir entorns més inclusius i sostenibles. L'èxit de la intervenció ha evidenciat l'eficàcia d'accions creatives i disruptives per a generar canvis tangibles en l'espai públic i fomentar el debat sobre la configuració dels espais urbans.

Una de les contribucions que fa aquest treball és que les pràctiques i manifestacions socials, com la duta a terme en aquest estudi, permeten visibilitzar la necessitat d'empoderar a les persones per a transformar i reinventar el seu entorn urbà d'acord amb les seves aspiracions. A través de la proposta creativa, s'ha evidenciat l'eficàcia de les estratègies creatives i participatives en la transformació de l'espai públic. A més, s'ha demostrat que mitjançant l'ús d'intervencions efímeres i accions disruptives, és possible generar impacte i canvis significatius en l'entorn urbà, fomentant la participació activa de la ciutadania en la millora del seu espai públic.

Una altra contribució és la consideració de la dimensió social i la inclusió. S'ha destacat la importància de mantenir la dimensió humana i social en el disseny i gestió de l'espai públic. S'ha apostat per la inclusió de diferents grups de la societat i la creació d'entorns accessibles i acollidors que promoguin la convivència i el sentit de pertinença de la comunitat.

Les aportacions d'aquest treball se centren en la necessitat de democratitzar l'economia i l'espai públic, promovent la participació ciutadana, la creativitat, la inclusió i la transformació social en la configuració de les ciutats. S'ha posat en relleu la importància de repensar el model de ciutat actual i buscar alternatives més justes i sostenibles.

6. Referències bibliogràfiques

- Adobant l'arquitectura: Organització cooperativa i món professional* (Primera edició). (2022). Pol·len Edicions : Arqbag SCCL.
- Aïda Gómez. (2023, juny 22). [Comunicació personal].
- Arnau Boix i Pla. (2023, juny 21). [Comunicació personal].
- Canviem el sistema, no el clima!: Cap a una transició ecològica justa: Crítiques i propostes per fer front a l'emergència climàtica.* (2022). Pollen Edicions.
- Casanovas, Roser (Col·lectiu Punt 6, SCCL). (2022). Urbanisme feminista. Per una transformació radical dels nostres espais de vida. En *Adobant l'arquitectura: Organització cooperativa i món professional* (Primera edició). Pol·len Edicions : Arqbag SCCL.
- Ciutats.* (2018). Pol·len edicions : Crític.
- Construir en col·lectiu. 14: Participació en arquitectura i urbanisme.* (2018). Pol·len edicions.
- Diàleg entre Marina Garcés i Ivan Miró.* (s.d.). Crític. Recuperat 4 juliol 2023, de <https://www.elcritic.cat/entrevistes/dialeg-entre-marina-garces-i-ivan-miro-de-la-ciutat-princesa-a-la-ciutat-cooperativa-12006>
- Griera, Eudald, A., Pau. (2022). Territoris en disputa, ciutats en moviment. En *Canviem el sistema, no el clima!: Cap a una transició ecològica justa: Crítiques i propostes per fer front a l'emergència climàtica.* Pollen Edicions.
- Harvey, D. (2013). *Ciudades rebeldes: Del derecho de la ciudad a la revolución urbana.* Ediciones Akal.
- L'Economia solidaria en 100 paraules* (Primera edició). (2017). Icaria.
- Lefebvre, H., & González Pueyo, J. (1978). *El derecho a la ciudad* (4a ed). Ediciones Península.
- Miró, Ivan (La ciutat invisible, SCCL). (2022). Ciutat comuna: Cap a la producció col·lectiva de la ciutat. En *Adobant l'arquitectura: Organització cooperativa i món professional* (Primera edició). Pol·len Edicions : Arqbag SCCL.
- Navazo, Marius. (2021, setembre 10). Màrius Navazo: ¿Qué molesta más, un banco delante de casa o cuatro carriles de circulación? *Ciudades que Caminan.* <https://ciudadesquecaminan.org/blog/marius-navazo-que-molesta-mas-un-banco-delante-de-casa-o-cuatro-carriles-de-circulacion/>
- Picazo, Sergi, & Garcia, Gemma. (2018). Entrevista a David Harvey. En *Ciutats.* Pol·len edicions : Crític.